

специфическими индексами, которые указывают на место, занимаемое субъектом - наблюдателем в определённый момент времени. Иначе говоря, эти индексы самоидентификационной дискурсивной конструкции требуется обнаружить и рассмотреть их значение как указателей определённой позиции субъекта в дискурсивном пространстве.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Палагута В. Самоидентификация социального субъекта в дискурсивных пространствах / В. Палагута. – Днепрпетровск: «Инновация», 2010. – 440 с.

Паламарчук Є. В. – аспірант, Центр гуманітарної освіти НАН України, м. Одеса.

ПРАКСЕОЛОГІЧНІ КОНОТАЦІЙ АКМЕОЛОГІЇ: ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНИЙ КОНТЕКСТ

XX ст. є прикметним такими загальновідомими відкриттями як «теорія відносності» А. Айнштайна, відкриттям першого антибактеріального препарату – пеніцилін А. Флемінга, створено та впроваджено в широке коло користування комп'ютер. У філософії розроблено широку палітру концептів, формуються напрямки, зокрема екзистенціалізм та феноменологія, позитивізм та постмодернізм. Однак недостатньо розкритим залишається той факт, що в тому ж столітті, російський дослідник М. Рибніков вводить поняття «акмеології», а у Франції – Жан Піаже пропонує новий підхід до вирішення комплексних питань, а саме «трансдисциплінарність».

Акмеологію досліджували ряд визначних науковців таких, як Б. Ананьєв, А. Деркач, Н. Кузьміна, І. Семенов, а також В. Вакуленко[2], С. Архипова, Г. Майборода[1], І. Колеснікова, Є. Тітова[3]. Ними було розроблено предмет, об'єкт, мету акмеології, її взаємодію із іншими науками. Однак, в дослідженнях не знаходимо трансдисциплінарних підходів у вирішенні акмеологічних проблем, а особливо їх праксеологічного значення, статусу. За таких умов постає *актуальним* розкриття праксеологічного виміру-статусу та значення акмеології в контексті трансдисциплінарності. *Метою* дослідження є вияв праксеологічного кореня та його стабільних значень параметрів акмеології в контексті трансдисциплінарності.

Феномен трансдисциплінарності розробляється, як за кордоном, зокрема Б. Ніколеску, М. А. Макс-Ніф[6], так й вітчизняними дослідниками, А. Лебідь[4], Я. Чайка[5] та ін.

Низку досліджень із акмеології знаходимо в контексті міждисциплінарності, де окреслено взаємозв'язок із різнотипними науками. Однак, на нашу думку, такі дослідження несуть лімітований характер, оскільки закостеніла система освіти, яка утримує позиції ще від схоластики, не розкриває науковцю комплексність того чи іншого питання. Натомість містить тільки нагромодження дисциплінарного фактажу, на чому не одноразово наголошували П. Фюєрабенд та М. А. Макс-Ніф.

Розкриваючи загальні характеристики акмеології як науки та практичної сфери діяльності В. Вакуленко зазначає: «Сутність акмеологічного підходу полягає в здійсненні комплексного дослідження й відділення цілісності суб'єкта, що проходить ступінь зрілості, коли його індивідуальні, особистісні й суб'єктно-діяльнісні характеристики вивчаються в єдності, у всіх взаємозв'язках і опосередкуваннях для того, щоб сприяти досягненню вищих рівнів, на які може піднятися кожний. Інтеграція даних, одержуваних при такому підході до вивчення людини, – процес надзвичайно важкий і вимагає створення особливої методології, а також техніки науково-коректного сполучення цих даних.»[2]. Далі В. Вакуленко зазначає, що «інтеграційний характер акмеології визначається її розгалуженими міждисциплінарними зв'язками, які акумулюють результати комплексних досліджень у вирішенні центральної проблеми прогресивного розвитку зрілої особистості, націленої на досягнення вершин у цьому розвитку. Процеси особистісного розвитку надзвичайно складні й багатопланові, тому їх організація й оптимізація вимагають інтеграції й систематизації різних знань на основі виявлених методологічних принципів – перш за все, комплексності й системності, що допомагає інтегрувати різнорівневе знання в узагальнені схеми опису»[2]. Не можна не погодитись із дослідницею, щодо визначення акмеології як інтеграції комплексних знань, однак додамо, що вони пов'язані не тільки міждисциплінарними зв'язками, оскільки міждисциплінарність не має ієрархічної структури, яка є в трансдисциплінарності.

Градацію від дисциплінарності до трансдисциплінарності подибуємо в працях М. А. Макс-Ніфа та

А. Лебідя. «Проблема ідентифікації трансдисциплінарності гостро резонує з проблемою її диференціації, зокрема порівняно з іншими близькими за значенням поняттями. Так, термін «міждисциплінарність» означає насамперед кооперацію різних наукових дисциплін, використання спільних понять для позначення певних подій чи об'єктів. Полідисциплінарність є такою характеристикою дослідження, коли певний об'єкт аналізується, вивчається одночасно різними науками, але з різних аспектів. Трансдисциплінарність характеризує такі дослідження, які виходять за межі конкретних дисциплін, відбуваються ніби через розгин дисциплінарних бар'єрів. Трансдисциплінарні дослідження характеризуються трансфером когнітивних схем з одного дисциплінарного поля до іншого, розробкою спільних проектів дослідження» [4, ст.241]. Такий розподіл понять-підходів відкриває бачення на коректну конкретизацію акмеології як трансдисциплінарної системи на противагу міркуванням, що стосуються її міждисциплінарності.

В дослідженнях трансдисциплінарності зробили певні висновки, що філософія є її методологічною базою. Зокрема, так резюмується праця Я. Чайки: «отже, вступаючи у трансдисциплінарний дискурс, перед усім для створення нового знання, не варто обмежуватись сферою логічного розгортання наукових понять, а варто проаналізувати взаємодію предметного змісту науки, соціально-економічних і культурно-історичних умов та особистісних чинників. А описувати задачу, що дозволить вступити у дискурс різними дисциплінам, має філософія так, як лише в цьому випадку буде зрозумілим можливість застосування конкретно-наукових методів кожної дисципліни-учасника дискурсу для їх спільного вирішення задач та створення нового знання» [5], натомість праксеологічною – акмеологія. Таке взаємовідношення акмеології та трансдисциплінарності зумовлене загальним контекстом другої.

«На сучасному етапі становлення акмеології як науки, – зазначають С. Архіпова та Г. Майборода, – найбільш розробленими є напрямки, що пов'язані з особливим видом прогресивного розвитку зрілої особистості – особистісно-професійним розвитком. При цьому центральною проблемою цього напряму стали пошук і визначення закономірностей, механізмів, умов і факторів такого розвитку суб'єкта праці до рівня професіонала. Акмеологія має значні можливості для розв'язання цієї наукової проблеми та вирішення актуальних *практичних* (курсив Є.П.) проблем, пов'язаних з нею» [1, с.22]. Далі дефініціюючи поняття «професіонал» автори зазначають наступне: «професіонал – це суб'єкт професійної діяльності, з високим рівнем професіоналізму, само ефективності, який має високий і професійний статус, постійно спрямований на саморозвиток і самовдосконалення, на особистісні і професійні досягнення, що мають соціально-позитивне значення» [1, с.22]. Для досягнення такого етапу розвитку особистості, актуальним буде застосування трансдисциплінарного підходу. Адже, як зазначає А. Макс-Ніф, «структура переважної більшості університетів зумовлена факультетами і кафедрами, для зміцнення одно-дисциплінарної освіти, особливо на студентському рівні. Таким чином, перший крок на шляху необхідних перетворень має відбутись на рівні аспірантських програм, спрямованих по можливості за тематичними напрямками, а не конкретними дисциплінами» [6]. А відповідно, підхід запропонований чилійським дослідником, несе практичний характер. Оскільки професіонал – це людина яка аналізує проблему у всіх її зрізах, беручи до уваги не тільки внутрішньо-дисциплінарні особливості, але й позиції трансдисциплінарного підходу, що передбачає форми ефективного досвіду та їх застосування. І звісно не даремно автор пропонує нам вводити трансдисциплінарний підхід на рівні аспірантських програм. Адже саме в цьому віці молодий дослідник, маючи певний багаж знань, може робити будь які висновки, тим паче трансдисциплінарного характеру.

Коли мова йде про досвід, то ми можемо «усно чи письмово розповісти про нього, але не можна обмінятись переживаннями, які складають його невід'ємну частину. В такому випадку мова йтиме про закономірності та правила переносу продуктивних дій із контексту діяльності одного суб'єкта в контекст діяльності другого. Таким чином, до кола праксеологічних проблем можуть відноситись проблеми достеменності сприйняття, опису й трансляції всіх видів досвіду» [3, с.234]. Досвід є одним із значущих питань акмеології, він досліджується в процесі становлення акме форм особистості. «Праксеологічний характер також міститься в проблемі перенесення досвіду із індивідуального контексту до групового і навпаки» [3, с.236]. Тобто досвід постає результатом досліджень.

Отже, відповідаючи на основне питання поставлене у меті дослідження, можемо зазначити, що праксеологічний стержень акмеології укорінений у професіоналізмі та досвіді суб'єкту. Вони перебувають в постійному взаємовідношенні та взаємовпливі на етапі свого становлення, адже не може бути професіонала без певного досвіду, оскільки й не може формуватись досвід поза аксіологічною й епістемною оцінкою та верифікацією професіонала. Які в свою чергу виходячи за свої рамки дисциплінарності постають трансдисциплінарними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипова С.П. Майборода Г.Я. Розвиток професіоналізму соціально педагогічних працівників з акмеологічних позицій /С.П. Архипова, Г.Я. Майборода// [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vgnpu_ped/2010_15_2/V15_2_16_21.pdf
2. Вакулєнко В.М. Загальна характеристика акмеології як наука й сфери практичної діяльності /М.В. Вакулєнко// [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vird/2010_10/7.pdf
3. Колесникова И. А., Титова Е.В. Педагогическая праксеология /И.А. Колесникова, Е. В.Титова// — М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 256 с.
4. Лебідь А.Є. Трансдисциплінарні дослідження і проблема істинності наукового знання/А.Є. Лебідь//Філософія науки: традиція та інновація. 1(2). – Суми, 2010. – С. 237-245
5. Чайка Я.М. Трансдисциплінарність як принцип організації наукового дослідження у вирішенні комплексних проблем/ Я.М Чайка//Філософія, політологія. 102. – К., 2011. – С. 29–32
6. Manfred A. Max-Neef. Foundations of transdisciplinarity / A. Manfred // Ecological Economics. – 2005. – № 53. – С. 5–16

Пальчик С. І. – пошукач кафедри філософії та соціології Державного закладу «Південноукраїнський національний університет імені К. Д. Ушинського», заступник начальника Військової академії.

ПАТРІОТИЧНІ ПІДСТАВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Становлення української державності формує об'єктивну потребу в стабілізуючих елементах, як на загальносоціальному, так і на індивідуальному рівнях. Особливо відчутною стає потреба в патріотизмі як інтегруючій основі, що надає державі і суспільству цілісності, стійкості та довговічності. Патріотизм являє собою особливо значиму цінність, так як є основою єднання, гармонізації сучасного українського суспільства, збереження його самобутності та культурної своєрідності в багатомірному глобалістичному світі.

Постановка питання про вивчення патріотизму в контексті національної ідентичності пов'язана, по-перше, із специфікою соціального і цивілізаційного розвитку України, особливостями української ментальності, по-друге, з динамічною зміною трактувань соціокультурних явищ і процесів у сучасній соціальній філософії, по-третє, з тим, що формування патріотизму являє собою не стільки стихійний, скільки керований процес, найважливішим елементом якого є система виховання і освіти.

Важливість наведеної проблеми обумовлена наявністю серйозних протиріч у сучасному українському суспільстві: між реальними можливостями патріотизму в формуванні високої моральності і позитивних ціннісних орієнтацій, з одного боку, і відсутністю стійкої державної підтримки цієї діяльності, з іншого; між зростанням антисоціальних, негативних ціннісних орієнтацій у молоді і необхідністю формування у неї позитивних аксіологічних аспектів життєдіяльності; між потребою у формуванні патріотизму як важливої соціальної цінності та недостатньою теоретичною і методологічною розробленістю цієї проблеми в філософсько-антропологічному, культурно-філософському і світоглядному аспектах.

Патріотизм – це ціннісне відображення у свідомості і практичній діяльності людини відношення до Батьківщини, що виражає екзистенційний почуттєво – емоційний зв'язок людини з певним просторово-часовим, соціокультурним, національно-державним континуумом.

Національна ідентичність – одна із значущих антропологічних характеристик, що є основою як індивідуальної самосвідомості окремої людини, так і сукупності ментальних установок цілої нації. Формування, реалізація та трансформація національної ідентифікації індивідуальних та колективних соціальних суб'єктів це складний багатомірний процес, джерелом якого є національні традиції певної етнічної спільності, а результатом за певних суспільно – історичних умов, особливо в контексті аксіологічної соціально - трансформаційної невизначеності, можуть стати певні соціальні інновації.

Дослідження теоретичних основ патріотизму в умовах військової діяльності розробляється згідно цільової наукової програми №6 «Розвиток гуманітарної та соціальної сфери у Збройних Силах України у площині актуальної наукової проблематики: «Удосконалення форм та методів реалізації